

**Notițe de la Anunțul Școlii de comunitate
Cu E.S. monsenior Filippo Santoro
Prin videoconferință de la Milano, 9 februarie 2022**

Text de referință: L. Giussani, A-ți da viața pentru lucrarea Altuia, BUR, Milano 2021, p. 11-25.

Paginile indicate în textul de mai jos se referă la traducerea în română a primei părți a cărții, disponibilă aici:
<https://it.clonline.org/cm-files/2022/02/09/lg-dare-la-vita-1997-rom.pdf>

Davide Prosperi

Bună seara tuturor! În sfârșit ne întâlnim pentru a reîncepe munca de Școala de comunitate pe noul text care ne va însoți în următoarele luni: *A-ți da viața pentru lucrarea Altuia*, ultima carte a lui don Giussani. Așa cum am promis, se află aici cu noi Excelența Sa, monsenior Filippo Santoro, care, pe lângă faptul că este arhiepiscop de Taranto, este și Delegatul Special al Sfântului Părinte pentru *Memoires Domini*. În această seară ne va introduce în prima parte a cărții (de la pagina 1 la pagina 29), pe care vom lucra în aceste săptămâni, până la următoarea întâlnire din 23 martie.

Filippo Santoro

Eu aș începe cu o rugăciune, fiindcă fără darul Spiritului nu am reuși să înțelegem – ca mesaj pentru noi, ca propunere pentru viața noastră – tot ceea ce ne spunem, ce ne comunicăm. De aceea, să invocăm Spiritul Sfânt.

*Discendi, Santo Spirito
Veni Sancte Spiritus*

Și eu vă salut pe toți: bună seara de aici, bună dimineața sau noapte bună în alte părți ale lumii; în acest moment suntem împreună cu toții ca să aprofundăm textul lui don Giussani *A-ți da viața pentru lucrarea Altuia*.

Tocmai datorită lucrării Altuia mă aflu acum aici ca să prezint textul noii Școli de comunitate și, mai ales, mă aflu în poziția de a avea grijă de *Memoires Domini*, în calitate de Delegat Special al Sfântului Părinte, pornind de la o solicitare a sa explicită și cordială.

Nu m-aș fi gândit niciodată la aceste două sarcini atât de importante și atât de în afara programului meu. Deja sunt foarte ocupat cu arhidieceza de Taranto și cu pastorala socială, care a culminat cu cea de-a patruzeci și noua Săptămână Socială a catolicilor italieni, desfășurată la Taranto în octombrie anul trecut, cu participarea aproape a tuturor diecezelor italiene.

Am spus deja la reculegerea de Advent a *Memoires Domini* că solicitarea papei Francisc are, în viața mea, aceeași importanță cu solicitarea pe care mi-a făcut-o don Giussani în 1984, când mi-a cerut să merg în misiune în Brazilia, cu o invitație foarte simplă și clară: «Tu ai merge cu plăcere în Brazilia?»; acel «cu plăcere» m-a capturat. Era o invitație directă. Am simțit interpelată libertatea mea, nu ca în fața unei datorii, ci în fața unei voci inconfundabile care îmi cerea să mă încredințez din nou și total Celui pe care începusem să-l cunosc și care propunea ceva mai mult în viața mea. Cu inima și elanul tinereții am spus da, rămânând în pace chiar și în fața sacrificiului care mi se cerea: s-o las pe mama mea, bolnavă și bătrână, angajamentele în dieceză și mulți prieteni. Era vorba despre a urma pe altcineva, dincolo de toate planurile mele. Același lucru s-a întâmplat cu invitația Sfântului Părinte, care m-a provocat să răspund din nou, spunându-i da cu toată libertatea mea.

Noua misiune a început cu o surpriză: m-am regăsit imediat impresionat de o lumină extraordinară, generată de da-ul a 52 de novici *Memoires*, care mi-au cerut să facă profesiunea, cu o libertate, un adevăr și o frumusețe care atestă că această carismă e vie. Băieți, fete frumoase, în carieră, care afirmă că forma

cea mai adevărată de a trăi este aceea de a se preda cu totul în mâna lui Cristos, fiindcă în El se află plinătatea vieții. Această lumină a iluminat toate întâlnirile pe care le-am făcut cu *Memores*, pornind de la casele din Taranto și a câtorva regiuni din Italia meridională, apoi mergând în Spania, întâlnind prin video *Memores* din Statele Unite și, în sfârșit, din America Latină, unde am întâlnit în persoană prietenii mei brazilieni și prin Zoom pe toți ceilalți.

În această perioadă, a asculta viața persoanelor precede orice intervenție de tip canonic și juridic, care de altfel este necesară. E implicată persoana mea, și toate astea mă trimit la o muncă personală de Școala de comunitate, care dă un gust nou vieții mele și angajamentelor ministerului meu. Pentru a intra în concret, cel puțin zece minute pe zi trebuie dedicate Școlii de comunitate, pentru fiecare dintre noi, astfel încât viața să ia o direcție nouă. Fără o muncă a libertății, nu există creștere personală. Ca preot și episcop am liturghia, breviarul, rozarul, săracii, preoții, soluționarea conflictului nedrept de la Taranto între apărarea sănătății, a mediului și a muncii; dar, în toate astea, nu renunț la cele zece minute ale mele de Școala de comunitate. E cu adevărat o ușurare și o mare gură de aer, și în același timp o muncă.

În noutatea care s-a întâmplat pe neașteptate în viața mea, în seara aceasta am sarcina de a vă prezenta, cu promisiunea de a fi scurt, prima parte a textului care repropune Exercițiile Fraternității din 1997.

Pentru mulți dintre noi, care atunci nu eram prezenți, e necesar să contextualizăm acea împrejurare deja atât de îndepărtată. Don Giussani, spre deosebire de toate intervențiile sale precedente, de data aceea nu a mai vorbit spontan. Noi eram obișnuiți să „vedem” sub ochii noștri un discurs care se „întâmplă” în direct, deși pornea de la o schiță, de la notițe, de la citate și de la scrisorile pe care don Giussani le aduna în săptămânile și zilele precedente, având în suflet chipurile poporului său. Datorită neplăcerilor aduse de boală, anul acela alesese să-și scrie intervenția, pentru ca mai apoi s-o înregistreze în fața unui grup de prieteni. Cu toate astea, video-ul care a fost propus avea o intensitate specială, proprie unui text gândit cuvânt cu cuvânt. E textul pe care ne apucăm să lucrăm.

Printre altele, conform spuselor sale, discursul acela ar fi vrut să reprezinte conținutul de conștiință maturizat în acei ani, un apogeu al gândirii sale, al modului său de a trăi Misterul și evenimentul creștin. Ca să ne introducă în text, în această direcție merge Prefața densă semnată de don Julián Carrón.

Așadar, ne apucăm de o muncă într-adevăr solicitantă, dar chiar și mai fascinantă, așa zice de-a dreptul intrigantă.

Introducere

Să poposim înainte de toate, cu mare atenție, asupra Introducerii lecției, fiindcă, într-un oarecare sens, ea conține esența propunerii pe care don Giussani ne-o face (pornind de la pagina 2).

1. În primul rând don Gius identifică un moment istoric, moartea lui Ludovic al XIV-lea al Franței (suntem în 1715), ca indiciu al unei epoci în care **raționalismul** preia definitiv controlul: omul, deja fără limite, pretinde că este măsura tuturor lucrurilor. Practic, acest drum, azi e desăvârșit: raționalismul reprezintă deja o poziție generală. Am trăit asta la Taranto când, Rectorul Magnific al Universității din Bari a inaugurat Facultatea de Medicină și a spus, cu cuvintele filosofului sofist Protagora: «Omul e măsura tuturor lucrurilor». Luând cuvântul, am făcut o adnotație. Îmi ceruseră doar să dau binecuvântarea, dar n-am reușit să tac. Așa că am spus: «Bine, Rectorul Magnific l-a citat pe Protagora din Abdera, dar noi, fiind la Taranto, capitala Magna Graecia și patria filosofului platonice Archytas, nu pot să nu-l citez pe Platon care, în lucrarea *Legile*, afirma că „Dumnezeu este măsura omului”». În sfârșit, trebuie să ne apărăm, și să atacăm!

2. În fața prevalenței raționalismului, ce anume se întâmplă? Biserica dă înapoi: **se baricadează la nivel pastoral**, ca să apere «moralitatea poporului». De aceea s-a implicat în pastorală, pentru a îmbunătăți viața oamenilor et cetera.

3. Atenție! Implicarea în pastorală e corectă, dar, în cazul de față, aceasta s-a făcut **considerând de la sine înțeleasă evidența – pentru un credincios – a conținutului dogmatic**. Ca și cum s-ar spune: «Asta știm deja, să ne implicăm în acțiune, și doar atât».

4. Don Giussani adaugă: «s-a favorizat o lipsă de apărare și de alimentare a credinței poporului lui Dumnezeu, dat fiind că viața unui popor se dezvoltă și devine generatoare din punct de vedere istoric – pro sau contra tradiției creștine care a construit civilizația occidentală – **prin activitatea culturală**». (p. 3).

Să ne oprim la aceste pasaje de la pagina 3, pe care de-abia vi le-am citit, ca să descoperim cât de potrivite sunt pentru a putea citi „lumea” în care trăim, precum și modul în care mare parte a Bisericii se propune pe sine și în care noi înșine concepem și trăim existența creștină.

Primul. Trăim într-un context în care rațiunea pretinde că este măsura tuturor lucrurilor. Oare n-am ajuns noi azi la un punct în care această pretenție se întruchipează în niște forme pe care doar câteva voci profetice le puteau prevedea în urmă cu douăzeci și cinci de ani? Până chiar și începutul și sfârșitul vieții, esența căsniciei, identitatea sexuală a persoanei, nu mai sunt un „dat” ce trebuie primit, acceptat, nu mai sunt recunoscute ca fiind date de Mister, ci depind de arbitrul raționalist al omului.

Al doilea. În teologia sa, «Biserica, fiind atacată de raționalism, în fața poporului [...] a susținut etica, considerând ontologia ca fiind o supoziție, aproape anulându-i forța generatoare» (p. 7). Biserica subliniază etica: «Purtați-vă frumos!», uitând ontologia; nu uitând-o, ci considerând-o pe locul doi. Se subliniază, deci, morala, trăită de fiecare în funcție de bunele sale rațiuni, în funcție de caracteristicile proprii contextului în care trăiește, în funcție de propria sensibilitate. Iată atunci, accentul pus pe Biserică înțeleasă ca apărător al familiei și al vieții, apărător al săracilor și al justiției sociale, al identității și al moralei sexuale, al mediului, și lista ar putea continua.

Să fie foarte clar, toate sunt accente prețioase, puncte importante, dar problema apare atunci când respectivele conținuturi morale (sau pastorale) devin esența însăși a «veștii bucuroase» a Bisericii. E ca și cum s-ar pretinde ca viteza trenului să fie dată de vagoane și nu de locomotivă! E corect să ne implicăm în toate lucrurile, dar există un punct motor care determină calitatea judecății asupra tuturor acestor aspecte.

Al treilea. Iată, atunci, un al treilea pasaj: neglijarea elementului dogmatic, a conținutului specific veștii creștine. «Consider că genialitatea mișcării pe care am văzut-o născându-se – a scris don Giussani în ultima sa scrisoare către Ioan Paul al II-lea în 2004 – constă în faptul că a simțit urgența de a proclama nevoia de a reveni la aspectele elementare ale creștinismului, adică la pasiunea faptului creștin ca atare în elementele sale originare, și doar atât» (*Tracce*, n. 4/2004), pasiunea de a reveni la aspectele fundamentale ale creștinismului.

Patru. Apoi e surprinzător cel de-al patrulea pasaj din Introducere: faptul de a fi considerat de la sine înțeles conținutul dogmatic (ontologia, va spune în lecție) a coincis cu dispariția activității culturale, care aprofundează și generează viața poporului. De ce e important să remarcăm acest pasaj? Pentru că ne dezvăluie că rădăcina culturii se află în ontologie, în Ființă, în Eveniment. Cultura – a spus de mai multe ori don Gius – se identifică cu «pentru cine trăiește omul». Asta înseamnă că apărarea vieții și a familiei, iubirea pentru justiția socială și protecția mediului, nu reprezintă esența activității culturale a creștinului, ci doar implicațiile unei ontologii care e recunoscută și trăită.

Înainte să trecem la sugerarea unei chei de lectură a celor două lecții ale lui don Giussani, aș vrea să concluzionez această Introducere, oprindu-mă la un **aspect metodologic** pe care am putut să-l observ citind cu calm textul. E un text care trebuie meditat și citit cu calm. Care este acest aspect metodologic pe care vreau să-l scot în evidență?

Ceea ce este scris în aceste pagini **noi nu cunoaștem**. Pornim de la ipoteza realistă că noi *gândim* într-un alt fel: noi suntem, din plin, în miezul reducției faptului creștin denunțat de acest text. Noi gândim la fel ca toți ceilalți, și de aceea e foarte importantă munca de Școala de comunitate.

Așa cum don Giussani a spus o dată adresându-se unui grup de responsabili (citez din memorie): «Problema voastră nu e coerența, nu e un defect de aplicare. E o problemă de mentalitate: voi nu gândiți cum gândesc eu». E nevoie de o convertire a mentalității, așadar.

Să nu ne scandalizăm de această judecată; ba dimpotrivă, ea clarifică natura drumului pe care încă o dată îl reluăm azi: e o *școală*, «Școala de comunitate». Și, la fel ca pentru oricare școală, e nevoie de un efort pentru a înțelege, există unii care ne pot ajuta mai mult decât alții, există un dialog în care cucerirea unuia devine patrimoniu pentru toți. De asta se vor putea pune întrebări, la care, data viitoare, vom răspunde, dacă ceva nu e clar în explicația mea, ca să ne ajutăm să surprindem punctele de schimbare ale mentalității.

Să trecem, așadar, la prima lecție.

«DUMNEZEU TOTUL ÎN TOATE»

1. Un nou punct de pornire: ontologia

Înainte de toate, vă atrag atenția asupra felului în care, această lecție, la fel ca următoarea, este *constelată de întrebări*. Don Giussani pune întrebări, una după alta, ne bombardează tocmai ca să submineze un anumit mod de a gândi. El își pune sieși întrebările cele mai radicale, cele ale unui om care, la poarta Misterului, se gândește la misterul propriei sale existențe, a propriei ființe. În aceste vremuri de pandemie, suntem cu toții chemați să ne gândim la misterul vieții noastre. Am scăpat, am trecut pe lângă, am pierdut mulți prieteni, multe persoane dragi, foarte dragi, și cum să nu ne lăsăm scuturați de întrebarea despre Mister și despre misterul vieții noastre? Cum pot să-i vorbesc unei prietene care are trei copii și și-a pierdut soțul, la o vârstă fragedă, din cauza Covidului, decât stând în fața Misterului și a misterului vieții noastre? Dacă nu ne identificăm cu această poziție amețitoare, dacă nu abordăm greutatea unui drum, a unei munci, răspunsurile pe care le vom găsi de-a lungul parcursului nu vor fi surprinse în adevărul lor și în frumusețea lor.

Bine, prima lecție abordează o întrebare radicală: «*Ce este Dumnezeu pentru om?*». Răspunsul îl dă sfântul Paul: «Dumnezeu este totul în toate» (1Cor 15,28).

Punctul de pornire, deci, este **ontologic**: se pleacă de la realitate așa cum este ea: «Pentru om, Dumnezeu e totul!» (vezi p. 57 a volumului tipărit în limba italiană).

Dar imediat don Gius se grăbește să spună că, dacă «Dumnezeu e totul în toate», omul nu rezultă a fi anulat (ca și cum am zice: El e totul, deci noi nu suntem nimic), ci, dimpotrivă, omul este înălțat. O exprimă în două moduri:

-«Când privesc cerurile tale, lucrările mâinilor tale, luna și stelele pe care le-ai stabilit, [mă întreb]: „Ce este omul, că te gândești la el, sau fiul omului, că-l iei în seamă?»», spune Psalmul 8. Și don Gius comentează: «Cu toate astea, noi suntem acel nivel amețitor al naturii în care natura trăiește propria conștiință de sine» (p. 4). Eul fiecăruia dintre noi este **autoconștiința** cosmosului.

-Și mai departe spune: în fața acestui „tot”, «eului uman îi este **sete** de El» (p. 4). Eului îi este sete de eternitate.

Deci, în fața afirmației sfântului Paul - «Dumnezeu e totul în toate» -, suntem caracterizați de aceste două elemente: **autoconștiința** și **setea**. Aici se află esența, măreția omului: autoconștiința și setea, adică dorința.

2. Două ispite: nihilismul și panteismul

Aici don Giussani intră în miezul problemei, insistând să se miște pornind de la ontologie: «Dar dacă Dumnezeu este totul, atunci eu ce sunt? Tu cine ești? [...] florile și stelele [...] ce sunt? [...] realitatea așa

cum se arată ea în experiență, adică așa cum i se arată rațiunii omului [...] e făcută de către Dumnezeu, [e făcută] „din” Dumnezeu [care este consistența realității]. Ființa creează din nimic, adică se împarte pe sine» (p.4-5), dăruiește ființa tuturor lucrurilor; mai apoi va spune că creează omul ca «ființă părtașă» (p. 8).

De aici derivă «percepția contingentei realității, a faptului – cu alte cuvinte – că *realitatea nu se face de la sine*» (p. 5), așa cum ne-am repetat constant în acești ani, tot revenind la capitolul zece din *Sensul religios*.

Cu toate acestea, omul alunecă de la această percepție amețitoare (cum că în această clipă eu nu mă creez singur). În loc de uimirea față de faptul că suntem creați în această clipă, alunecăm în alt punct; în loc de conștiință și sete, omul cedează în fața ispitei de a gândi că lucrurile sunt iluzorii și că nimic nu are consistență. În locul autoconștiinței și a setei, iese la iveală ispita de a aluneca spre neant.

Astfel se insinuează cele două mari ispite care ne zdruncină viața, așa cum au zdruncinat și au traversat toată istoria umană:

- **nihilismul**, conform căruia, lucrurile pe care le ai, persoanele cu care trăiești, sunt nimic, nu au o ultimă consistență. Nu e că sunt nimic, ci nu au o ultimă consistență.
- sau **panteismul**, conform căruia eul este o parte indistinctă din întreg, din «imensa mare a ființei» în care vom fi definitiv reasborbiți în ziua morții noastre (p. 5). O dizolvare indiferentă, nediferențiată a ființei noastre, o disipare în neant, în timp ce fiecare dintre noi dorește o eternitate personală, în timp ce eu doresc ca această viață a mea să continue.

Uitați că nu e vorba despre o teorie mai ales, ci de poziții „practice”, în care alunecăm inevitabil.

Care este consecința existențială a nihilismului și a panteismului? Aici don Giussani face un pas care la început ne surprinde, dar care – dacă ne uităm cu atenție – devine o rază de lumină care scoate la iveală dinamica vieții, atât cea socială, cât și cea personală. «Dacă omul irosește conținutul [propriei] experiențe, spunând fie că nu e nimic [nihilism], fie că e parte indistinctă din existența [panteism] totală, atunci nu există nimic în afară de el, el este unicul său stăpân» (p. 6), cu alte cuvinte: eu decid asupra propriei vieți.

Astfel, în fața șocului mecanic al circumstanțelor, nu rămâne decât exercitarea **puterii**, o dublă putere:

-o putere care «tinde să fie dictatorială; [...] afirmată ca unică sursă și formă de ordine, care, deși efemeră, este posibilă» (p. 5). Dacă nu există o ultimă consistență, lipsind o ultimă consistență, contează numai care are mai multă putere. Asta evident e valabil *pentru cei câțiva care reușesc, se descurcă*. Și e spectacolul pe care îl avem în fața noastră: de la puterile economice mari care fac regulile lumii, la puterea magistraturii sau a ziarelor, la grotescul personalism al multor șefi de partid;

-dar există un al doilea aspect: *cei mai mulți, evident, nu reușesc, nu se descurcă*. Și acestora nu le rămâne decât o viață de sclavi: sclavi ai puterii altcuiva. Dacă nu există o consistență ultimă a lucrurilor, domină cel care are mai multă putere.

În acest punct, don Giussani ne alarmează: fiindcă puterea nu e numai cea a Statului sau a Regiunii. Citatul e prețios: «Cu cât se aparține mai mult unei societăți mici, restrânse, cu atât mai mult se depinde de cel care deține puterea în această societate». Asta trebuie să ne pună în gardă cu privire la felul în care trăim în familia noastră, în firma unde lucrăm, chiar și în comunitatea noastră sau în grupul nostru de Fraternitate. «Orice raport devine putere, violență» (p. 6). Deci afirmația că totul este nihilism sau panteism nu e inocentă, ci e pentru a afirma o mică mare putere, în loc de a-l accepta și primi pe celălalt ca dar al Ființei care ne este dat, un dar care trimite la acel Mister care este la originea tuturor lucrurilor.

3. Existența eului

În paragraful 3, nihilismul și panteismul sunt reluate din punct de vedere al binomului ontologie-etică; ontologie, pe de-o parte, și etică, pe de altă parte.

Nihilism și panteism, de fapt, ca negații ale rațiunii, ca simplificări reductive ale realității, elimină marea întrebare a omului, care din nou revine: «Cum de exist eu?». Întrebarea e imposibil de eliminat: «Cum

de exist eu?»), «Cum de am consistență?». «Această întrebare arată nivelul ontologic [...] al problemei. În schimb, raționalismul nihilist sau panteist a exacerbă impactul etic al problemei [umane], reducând totul la afirmarea omului [reducând totul la afirmația individualistă de sine]; și afirmarea omului este [...] o violență față de sine și față de misterul lumii» (p. 7).

Pe acest raționament se altoiesc cele trei cuvinte care descriu misterioasa condiție existențială a fiecăruia dintre noi. După cum vedeți, chiar trebuie să invocăm Spiritul Sfânt ca să urmăm drumul! Sunt toți pași denși, dar extraordinar de frumoși, foarte tari!

Libertate

Înainte de toate don Gius ne spune un lucru surprinzător. Omul, am văzut, e părtaș la Dumnezeu care e totul în toate; nu o parte, nu o bucățică din Dumnezeu, ci părtaș al lui Dumnezeu pentru că primește ființarea de la Dumnezeu. Există un punct, însă, în care ființa sa se „sustrage” de la inevitabilitatea de a fi părtaș al Ființei: libertatea.

Acesta e adevăratul mister al creației: Misterul a creat ceva care nu se identifică cu Sine însuși. «Libertatea e unicul lucru care i se pare rațiunii că e în afara lui Dumnezeu». Sigur, «Dacă Ființa, Dumnezeu, e totul, libertatea este a recunoaște că Dumnezeu e totul». De fapt, «Misterul a vrut să fie recunoscut de libertatea noastră [eu pot spune: „Te recunosc”, dar pot și să fiu prost și să nu-L recunosc], a vrut să genereze propria recunoaștere» (p. 7). Dumnezeu a vrut, deci, să-și asume acest risc. Iată adevăratul mister al creației. Gândiți-vă ce aprofundare amănunțită despre libertate! Dumnezeu a creat ceva care-i poate răspunde „nu”, care-i poate spune că El nu are legătură cu viața cotidiană, că nu are legătură cu ziua de azi pe care am trăit-o, că nu are legătură cu întâlnirile pe care le-am trăit, că nu are legătură cu tot ceea ce există; că numai noi avem legătură, mici sau mari slujitori ai puterii.

Cerere de a fi

«Având în vedere că este libertate, natura ființei părtașe se exprimă [...] ca *rugăciune*», care în mod existențial «este cerere, „cerere de a fi” [eu cer să exist, de aceea la început am cerut Spiritului. *Sine tuo numine nihil est in homine*, fără puterea ta nu există nimic în noi, nimic sănătos, nimic sfânt, salvat]. Dumnezeu vrea să existe cineva care să ceară să fie» (p. 8). Și, după cum bine vedem, tot ceea ce ființa părtașă face («Fie că mâncați, fie că beți, fie că dormiți, fie că sunteți treji») este în sine rugăciune, cerere de a fi, adică cerere de împlinire.

De aceea afirmația novicilor și a novicelor pe care o spuneau la profesiune - «Pentru că în acest „da” se află împlinirea vieții mele» - este cerere de împlinire, e mereu cerere: «Împlinește Tu viața mea, cu toată fragilitatea care mă constituie; împlinește-mă, realizează-mi ființa, împlinește ceea ce eu sunt».

Păcatul (alegerea înstrăinării)

În fața acestei cereri de a fi, și împreună cu această cerere de a fi, există un al treilea aspect: păcatul, care este alegerea înstrăinării. Păcatul este a nu recunoaște că Dumnezeu e totul. «Păcatul este oricare aspect al acțiunii care ar putea să nu fie coerent cu „Dumnezeu este totul”» (p. 9).

La fel ca pentru Adam și Eva, păcatul înseamnă a urma un străin, ceva străin experienței noastre. Care era lucrul străin? Șarpele, ispitorul.

«Omul, revoltându-se, aderă la o realitate străină de ființa sa, aderă la „lume”, cum spune Isus, adică la suma puterii» (p. 9). Iată, așadar, alegerea înstrăinării: a adera, a se încredința în mâinile intrusului, a se încredința în mâna străinului, a se preda în mâna dominatorului, a se preda mincinosului, a se preda puterii; este păcatul ca alegere a înstrăinării.

Astfel viața, în loc să găsească pacea, și de-a dreptul bucuria chiar și în situațiile cele mai triste, devine sclavie: devenim sclavi ai lumii, și – fiți atenți – cu cât cineva face mai mulți pași în carieră, cu atât mai mult această sclavie devine evidentă în noi care ne considerăm stăpânii lumii. Oare nu descrie traiectoria umană a acelor dintre noi care își croiesc tot mai mult drum prin lume? E chiar nevoie de multă

simplitate și de multă umilință, ca cea a celui care recunoaște că este la locul lui și în pace în viață. Tot în timpul gestului profesiei, o novice mi-a dat această mărturie: «Am fost la coafeză și fata care m-a tuns mi-a zis: „Mă bucur când ești aici, fiindcă tu ești pace, tu ești la locul tău. Eu aș vrea să fiu ca tine”». A fi în pace, ca afirmație de sine, și a nu ceda spațiul teritorial în fața străinului, a înstrăinării, a păcatului. Gândiți-vă la o fată care face profesiunea așa! Dar să ne gândim la noi! Dumnezeu e totul în toate pentru că are legătură cu coafeza, are legătură cu momentul vieții, cu multe situații. Aceasta e consistența ultimă, adevărată și mai tare a existenței noastre, fără să trebuiască să mergem prea departe.

«Uitați cât de mulți stăpâni au cei care nu vor să aibă pe unicul Stăpân», spunea sfântul Ambrozie, citat de don Giussani la pagina 9. Aceasta e concluzia la care ajunge nihilismul și panteismul. Dar, chiar înainte, don Giussani ne amintise toată pozitivitatea celui care trăiește în recunoașterea că Dumnezeu e totul: «E bucuros, găsește de-a dreptul bucurie și, oricum, pace chiar și în situațiile cele mai triste» (p. 9). Consistența vieții e sursă de bucurie, e sursă de pace. Exact cum mi-a descris o prietenă spaniolăică: «Îmi spune lumea: „Ești mai bine ca niciodată!”; și o prietenă cu care am mâncat zilele trecute nu putea să creadă că tumorile s-au dublat în mine. Atunci i-am zis: „Voi identificați a fi bucuroși cu absența problemelor și cu faptul că totul merge bine”. „Misiunea se împlinește în oferirea de tine însuși în mâna lui Cristos”. Asta înseamnă că orice circumstanță e pentru maturizarea mea; și dacă trăiesc unită cu Isus, Îl ajut la Mântuire. Sunt foarte bucuroasă pentru această certitudine cum că viața mea servește la ceva, și asta n-o dau pentru nimic în lume». Punctul nu e să nu avem probleme, ci cu cine stăm în ele. Cu cine stai? Cu Ființa, cu Ființa care creează persoana ta, care o face acum, o face pentru totdeauna și îi conferă consistență. De asta prietena se miră: «Ești mai bine ca niciodată!», și totuși tumorile s-au dublat! «Dacă trăiesc unită cu Isus, Îl ajut la Mântuire». Noi Îl ajutăm la Mântuirea lumii, și ne ajutăm să împlinim un drum de umanitate nouă, de umanitate diferită. «Sunt foarte bucuroasă pentru această certitudine cum că viața mea servește la ceva, și asta n-o dau pentru nimic în lume»: ea se simte iubită într-o situație de fragilitate, pentru că tocmai acolo iese la iveală o iubire în toată esențialitatea ei, puterea ei, apropierea ei.

Acesta e drumul pe care l-am învățat în Biserică și trăind în mișcare compania unor persoane care au trăit pentru gloria umană a lui Cristos într-un drum de sfințenie pe care Biserica este pe punctul de a-l recunoaște, persoane care aparțin istoriei noastre. Alături de don Giussani vreau să amintesc câteva nume: Enzo Piccinini, Andrea Aziani, Francis din Uganda, Edimar din Brazilia, Novella Scardovi, don Paolo Bargigia, don Pigi Bernareggi, Pier Alberto Bertazzi; sunt foarte mulți, chiar și dintre ultimii, în care se atestă miracolul ființei.

Dumnezeu este totul în toate și Dumnezeu este pentru totdeauna. Dumnezeu este în viața noastră, care e îmbrățișată pentru totdeauna și nu e niciodată abandonată. Iar libertatea e de a-i spune da. Chiar și în aceste vremuri de revizuire a Statuturilor *Memores* și a Fraternității noi suntem cufundați într-o istorie de har, într-o istorie inundată de prezența carismei vii, semn al iubirii Domnului, un har recunoscut de Sfântul Scaun, cu stima și afecțiunea personală a Sfântului Părinte.

Spor la muncă tuturor și mulțumesc pentru atenție!